

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník 88

Číslo 41

12. října 2008

Cena: 6 Kč

ÚVAHY O ČESKÉ REFORMACI A JEJÍM ODKAZU

V husitství je velmi živý pojem pravda. Je spojen se zápasem mistra Jana Husa a setkáváme se s ním u jeho následovníků, nazývaných "husity". Co považoval Jan Hus a husité za pravdu, je zřejmé z dobových pramenů. Nejvyšší pravdou a normou byl pro husity Ježíš Kristus - jeho život a učení a praxe prvotní církve. V jednom z husitských manifestů je řečeno: „Jsou zajisté pravdy, které náš Pán v době, kdy ve své lidské podstatě viditelně žil na zemi, svými presvatými ústy vyslovil, životem a mravy potvrdil, které zanechal jako příklady a příkazy k napodobování a uskutečňování a které jeho věrní učenící a prvotní církev, pro blízkost svým začátkům matka a učitelka věřících, neochvějně zastávali...“ (*Husitské manifesty. Praha 1980, cit. s. 120*). Těmi pravdami se myslí zejména čtyři požadavky – tzv. čtyři pražské artikuly: 1. Svobodné kázání Božího slova; 2. Přijímání pod obojí; 3. Odnětí majetku a světské moci kněžím; 4. Trestání zjevných hříchů těmi, jimž to přísluší. Tyto základní požadavky vycházející z Bible byly dokládány i četnými citacemi z církevních autorit (*srov. Čtyři pražské články (artikuly) V: Čtyři vyznání. Praha 1951, s. 37-52*). Pořadí článků se podle důrazů měnilo, ale základní obsah jako spojující program zůstal po celou dobu husitství aktuální. O husitství se hovoří jako o revoluci.

Historik František Šmahel nazval rozsáhlou čtyřdílnou práci "Husitská revoluce" (*Šmahel, F.: Husitská revoluce. Univerzita Karlova, Praha 1993*). Husitství bylo obdobím revoluce, ale především reformace. Reformací rozumíme úsilí o proměnu na základě kázání Božího slova. Reformace byla většinová, radikální revoluce menšinová. Husitství je zařazováno do středověku, neboť jeho program zůstal na půdě středověkých názorů (*Spunar P., Kultura českého středověku. Praha 1985, s. 475*). Husitům šlo především ve svém jádru o náboženskou reformu a obnovu církve a společnosti.

Husitství není jen období několika let války a ničení. Je to delší dějinná epocha, pro kterou se užívá vhodné označení **česká reformace**. Česká reformace ve své rozmanitosti zahrnuje více směrů a proudů. Na mistra Jana Husa navazoval **pražský konzervativnější směr** či tzv. měšťanský husitismus (*Kalivoda, R.: Husitské myšlenky. Praha 1997, s. 28nn*). Je charakteristický větší opatrností v reformách a snahou o udržení určitého vztahu s římskokatolickou církví. Jeho představitelem je univerzitní mistr, teolog Jakoubek ze Stříbra, který s těžkým svědomím dával souhlas k obranné válce v čase ohrožení Čech křížáckou výpravou. Naproti tomu **táborský radikalismus** je spojen s prosazením

Dokončení na str. 3

Draci nad Husovým sborem

V pořadí již druhou drakiádu uspořádala v sobotu 27. září náboženská obec v Mirovicích. Stovka návštěvníků si užila nádherný podzimní den plný pouštění draků, jízdy na koních, pétánque, stolního tenisu, lukostřelby, fotbalku, vyběhnutí a tvůrčího nadšení na výtvarné dílně. Výborný "farářův" gulášek udělal z mnohých vegetariánů opět "normální" lidi a u ohýnku se opékalo a hrálo na kytaru. No, krátce řečeno, skvělá akce, kterou vedle br. Filipa Štojdlá připravovala asi desítkou organizátorů nejen z naší náboženské obce. Bohu díky za tento den.

Slávek Felcman, Mirovice

LORIKA SVATÉHO PATRIKA

Ač nejsem žena, která se neustále motá okolo sporáku (moje »vařící« činnost měla většinou charakter experimentu, byť ne vědeckého, ale alchymického...), přesto jednou z mých vůbec nejmilejších knih je – kuchařka. Jmenuje se Keltská lidová kuchyně. Z té knihy vane podivuhodné kouzlo; kuchařské recepty jsou prokládány historickými informacemi a hlavně pověstmi a pořekadly ze zemí, osídlených kdysi keltským národem. Povolna před čtenářem vystávají obrazy z dávných dob, kdy svatý Patrik dokázal jinde nevídanou věc: obrátil na křesťanství domorodé kmeny PO DOBRÉM, bez krveprolití, jenom svou láskou.

Předchozí věta vypadá vlastně podivně, ač si to už ani neuvědomujeme: víra v Krista, který je ztělesněním Lásky, byla národům vnucována většinou v potocích krve. Fakta vypovídají o tom, že pro spoustu mužů bylo křesťanství vlastně záminkou, jakousi zástěrkou, za kterou úspěšně schovali své patologické psychické ustrojení. A nemusíme chodit až tak daleko v čase – peklo inkvizice, hrající na stejné struny v temnotách lidské duše, se odehrálo jen před několika málo stálety, a je třeba konstatovat, že ani dnes tento jev nevymizel.

Téměř na konci té kuchařky je uvedena modlitba, Lorika svatého Patrika. Není žádným brilantním teologickým výkřikem, podle mne dokonce nese

lehký nádech panteismu; přesto ji mám nadevše ráda a utíkám se k ní v těžkých dobách. Tedy například nyní. *Kéž by mě dnes Kristus chránil před jedem i ohněm, před utonutím i ranami, bych mohl naplnit své poslání a sklízet plody jeho v hojnosti.*

Začala jsem se letos na jaře stěhovat z místa na místo. Rozhodla jsem se totiž pro útek z dosavadního prostředí kvůli nedodržení slibu v důležité věci. Při vybalování věcí na tom posledním místě mi padl zrak na kalendář a úplně jsem se zapotácěla: můj útek za svobodou začal 17. března, na Vlastimila. To je přece svátek sv. Patrika! To vypadá jako synchronicita. Třeba na svém útěku nejsem úplně sama, snad ta slova Patrikovy modlitby, která mne naplňují útechou, představují i skutečnou sílu... A tak jsem se rozhodla pro experiment: ve svém novém bydlišti navštívím ten nejbližší kostel a uvidím hned, jakého konkrétního smyslu ty verše nabudou pro mne, vydědence na útěku:

Kristus za mnou, Kristus přede mnou, Kristus pode mnou, Kristus nade mnou,

Kristus se mnou, Kristus ve mně,

Kristus kolem, Kristus u mě,

Kristus je napravo, Kristus je nalevo.

Můj nejbližší kostel v novém bydlišti je nepřehlédnutelný, je to robustní Plečnickův chrám na náměstí Jiřího z Poděbrad. Zvoním na faráře a vidím,

že má titul MUDr. Trochu mi poskočí srdce, sama jsem taky ověšená tituly jako vánoční stromeček, aspoň v tomto ohledu narazím na spřízněnou duši. Začíná to tedy nadějně.

Starší neobyčejně usměvavý pán se se mnou dává do řeči. Zpočátku je to spíš společenská konverzace na téma oddělení naší církve od té římskokatolické, zpeřtená několika historkami z jeho původního působení: pan farář totiž mnoho let působil jako psychiatr. Zcela náhle, uprostřed vši té legrace, si uvědomuji, že mne sledují usměvavé sice, ale neuvěřitelně bdělé oči, které hledí nikoliv na mne, ale DO MNE, a to s jasnoživotností, před níž se asi nic neschová.

Kristus, co v každém oku jest, které mne vidí,

Kristus, co v každém uchu jest, které mě slyší.

Kristus, co v srdci jest toho, kdo na mě myslí,

Kristus, co v ústech je toho, kdo ke mně mluví.

Ač jsem zpočátku myslela, že ten rozhovor bude něco jako zpověď a závěrem že se dočkám několika neutrálních povzbudivých slov, rozhovor nabral úplně jiný kurs. Z několika drsně vtipných poznámek jsem pochopila, že tady se nebudou konat žádné formální tanečky. Farář, který vyzařoval harmonii, laskavost, a mluvil přitom nevídaně svobodomyšlně a

Dokončení na str. 3

ABSOLVENTI HITS PROMOVALI

V sobotu dne 27. září o půl jedenácté dopoledne se uskutečnila v chrámu sv. Mikuláše v Praze na Staroměstském náměstí promoce absolventů bakalářského studijního oboru sociální práce - misijní a charitativní práce Vysoké školy zdravotnictví a sociálněj práce sv. Alžbety. Toto slavnostní shromáždění vedli prorektor této vysoké školy prof. MUDr. Peter Fedor-Freiberg DrSc. a ThDr. David Tonzar Th.D., biskup pražský, aby předali i diplomy absolventům VOŠ HITSu - oborů teologie a pastorační práce a absolventům HITSu - oborů teologické základy. Za zvuku varhan "Gaudeamus igitur" vstoupili

absolventi do chrámu a zůstali stát ve dvojřadě v prostřední uličce mezi lavicemi, zcela zaplněnými příbuznými a známými absolventů.

Bratr biskup dr. Tonzar výkladem jím přečtených biblických textů povzbudil absolventy k ochotné službě našim bližním i k dalšímu sebevzdělávání. Pak pozdravil přítomné pan prorektor dr. Fedor Freiberg jménem Vysoké školy sv. Alžbety.

Po projevu zástupkyně absolventů předali pan prorektor a bratr biskup absolventům jejich diplomy. Slavnostní shromáždění bylo zakončeno chorálem "Jezu Kriste, štědrý kněže".

(rst)

ÚVAHY O ČESKÉ REFORMACI...

Dokončení ze str. 1
Božího království i bojem. Do české reformace patří současně **Jednota bratrská**, v níž jsou přítomny zvláště v počátku silné motivy nenásilí podle učení Petra Chelčického. V Čechách se prosazuje později **vliv světové reformace**, zvláště luterství (tzv. novotrakvisté). Výrazem důležitých názorového sjednocování proudů české reformace, jak církve podobojí, tak i Jednoty bratrské je tzv. Česká konfese s původním názvem "Vyznání víry svatých křesťanských všech tří stavů království českého, z víry tělo a krev Krista Pána pod obojí přijímajících" (*České vyznání. V: Čtyři vyznání. Praha 1951, s. 269-308*). Třemi stavy se rozumějí pání, rytíři a města. Husitství nelze redukovat na násilné akce radikálů. Je to významná dějinná epocha českých i evropských dějin. Z ní duchovně vyrůstá například osobnost Jana Amose Komenského, mimořádného a uznávaného vzdělance evropského rozměru. Česká reformace měla zřejmý vliv i na římskokatolickou církev v několika ohledech. V husitství měly významnou úlohu **překlady Bible** do národního jazyka. Už v době Husových předchůdců dochází k překladu úplné české Bible. K husitským Biblím patří Bible boskovická (1415-1420), Bible litoměřická (1429) a Bible tábořská (1. polovina 15. století). Nakonec se toto prosadilo i v katolické církvi a dnes je to samozřejmost, že se čte z Bible v národním jazyce. Ale ve středověku a ani později to samozřejmost nebyla.

Husitství mělo **vliv na reformu bohoslužby**, kdy mše buď celá nebo její části byly slouženy v národním jazyce a nikoli v latině. Dochází nejen k překladům latinských mešních textů, ale současně k rozvíjení vlastní liturgické tvorby. Liturgie utrakvistů se podle názoru jednoho z katolických odborníků na dějiny bohosluž-

by jeví jako "nesmírně zajímavý liturgický útvar velmi svérázný a tvořící vlastně druhý vrchol liturgické tvorby u nás" (*Pokorný, L.: Liturgika II., Praha 1976, cit. s. 171*). S reformou bohoslužby souvisí i důraz na kazatelství v národním jazyce a **rozvíjení duchovního lidového zpěvu**. Pro husitství je příznačný zpěv duchovních písní a jeho rozšíření v lidových vrstvách (*Daňhelka, J.: Husitské písně. Praha 1952*). Zvláště se jednalo o oblíbené písně s vánoční tematikou (*srov. Snížková, J.: Česká vánoční hudba. V: Vánoce v české kultuře, Praha 1988, s. 141-149*). Zpěv pěstovala tzv. literátská bratrstva. Z té doby pocházejí mnohé kancionály, které mají značnou hudební i výtvarnou hodnotu. Řada zpěvů v češtině z období husitství přešla i do katolických kancionálů. **Aktivita a ocenění úlohy laiků** v církvi – to byl také jeden z rysů husitství, se kterým se dnes setkáváme nejen v protestantismu, ale i v římskokatolické církvi.

„Husitství, které chtělo přinést obrodu celé křesťanské společnosti důsledným návratem k myšlenkám Bible, zůstalo v Evropě fakticky izolováno. Jeho význam docenila teprve reformace 16. století“ (*Čornej, P.: Rozhled, názory a postoje husitské inteligence v zrcadle dějepisců 15. století. Praha 1986, cit. s. 69*). Světová reformace v Německu, Švýcarsku a dalších zemích potvrdila to, o co usilovali Hus a husité o sto let dříve. Reformace jako taková oslabila sice pozici římskokatolické církve ve světě, ale na druhé straně **měla na katolickou církev kladný vliv**. Ta byla nucena k vnitřní reformě a obnově a došlo k odstranění křiklavých nešvarů. To nemění nic na tom, přestože jsou tendence historicky prokazovat, že situace tehdejší církve nebyla až zas tak kritická a existovaly obnovy proudy i uvnitř ní (*srov. Holeček, F. J.: Farnost*

jako ohnisko obnovy duchovního života kněží i věřících v katolické reformě 15. a 16. století. V: Farnost na přelomu století. Řím 2000, s. 45).

Husitství a jeho odkaz jsou v našich národních dějinách stále živé a přítomné. Husitství nezaniklo ani u Lipan ani Bílou horou. Žilo v dějinách dále. Je přítomno v myšlení a postojích mnoha osobností našeho národa, zvláště u T. G. Masaryka, který husitství viděl jako význačnou dobu našich národních dějin a spatřoval jeho jádro v myšlence humanity. Odkazem husitství pro dnešek jsou hodnoty jako zápas o pravdu, touha po spravedlnosti, motivy solidarity a odvaha, které patří k našemu lidství.

Jedním z odkazů mistra Jana Husa je **svoboda svědomí**. Cesta k pravdě se děje ve svobodném rozhodování člověka a v odpovědnosti jeho svědomí vůči Bohu, a to třeba i proti stávajícím autoritám světským a církevním. S husitstvím je spojena **kritika církve**. To bylo ovšem špatně pochopeno a zneužito v interpretaci husitství v 50. letech minulého století. Husovi ani husitům nešlo o boj proti církvi jako takové, ale naopak o její reformu a obnovu. Křesťanská víra není ani dnes možná bez církve. Vlastním obsahem husitství je úsilí **o návrat ke křesťanským hodnotám ve své původnosti**. Dokladem živé husitské víry na biblických a křesťanských základech je i vznik Církve československé husitské v roce 1920. K důležitým odkazům české reformace patří aktuální myšlenka **tolerance**. Od nesmířitelného nepřátelství cesta reformačních Čech vedla přece jen ke koexistenci různých vyznání a větší vzájemné toleranci mezi původně nepřátelými stranami, jak ve vztahu k římskokatolické církvi tak i uvnitř husitského hnutí samotného.

Tomáš Butta

120 let od narození Martina Rázusa

Evangelický kaplan a poté farář M. Rázus vystudoval teologii v Bratislavě a skotském Edinburghu a záhy se stal uznávaným národním básníkem. Za 1. světové války se zapojil do domácího odboje a - zejména po roce 1916 - byl předním zastáncem československé vzájemnosti. Udržoval těsné kontakty s Prahou a publikoval i v českém tisku.

Po vzniku Československa byl členem Rady spisovatelů, ale poměry na Slovensku ho zejména za zplnomocněného ministra V. Šrobára neuspokojovaly. Proto v roce 1920 měl lví podíl na založení Národní strany Slovenska, v níž byl do roku 1925 předsedou a poté až do smrti čestným předsedou. Jeho strana ovšem nezískala větší vliv - sám byl zvolen do parlamentu až v roce 1929, kdy ještě spolupracoval s národními demokraty a stal se za ně také poslancem. Ale už rok nato začal podporovat autonomistický program Hlinkovy Slovenské ľudové strany a v roce 1935 vydal jasné prohlášení, že do voleb půjde tentokrát s ľudovou stranou. Zvolen byl za autonomistický klub a v parlamentu zasedal jako hospitant Hlinkovy strany. Předčasná smrt ukončila jeho dílo a nechala otevřenou otázku jeho dalšího politického vývoje.

V Rázusově poezii, která se postupně z vlasteneckého akcentu ovlivněného válkou (*Z tichých a búrnych chvíľ, 1917*) a snahou o národní emancipaci ve 20. letech přeorientovala na sociální a národnostní otázky, má ústřední postavení skladba *Stretnutie* (1937). Je ovšem i autorem řady románů, především s historickou tematikou (*Júlia, 1930, Odkaz mrtvých, 1936*), v nichž se autor vrací na předválečné Slovensko (*Krčmársky kráľ, 1935*). Čtivá je jeho memoárová tvorba (*Maroško, 1932, Maroško studuje, 1933*) a činný byl i publicisticky. Jeho sestra Mária Rázusová-Martáková byla uznávaná spisovatelka, překladatelka a publicistka, z jejíž tvorby vyniká především literatura určená dětem (*Od jari do zimy, 1939*).

(red)

POUŤ K OBNOVENÉ ZVONICI

Ve vesnici Pazucha u Litomyšle se v sobotu 13. září konala ojedinelá slavnost. Po mnoha letech se do Pazuchy vrátil zvon. Místní zvonička má zajímavou historii. Společně ji vybudovali členové Českobratrské církve evangelické a Církve československé v r. 1928 u příležitosti 10. výročí vzniku našeho státu. Její stavba se však nesetkala s kladným přijetím místních římských katolíků. Snažili se vybudování zvoničky zabránit, Okresní správní komise v Litomyšli však nakonec rozhodla, že se stavět bude. V den, kdy byla zvonička s nápisem "Milujte se a pravdy každému přejte" slavnostně předávána do užívání obci, přesunuli katolíci svou vlastní slavnost k 10. výročí vzniku republiky do nedalekého Strakova.

Během druhé světové války se zvon ze zvoničky ztratil. Teprve v loňském roce, opět na popud členů evangelické a naší církve, byla zvonička nákladem MěÚ Litomyšl opravena. Zvon, který na ni byl zavěšen, byl nalezen pod senem v jedné chaloupce a díky bratru Janu Kubíčkoví opraven. Není však původní, pravděpodobně pochází z vedlejší katolické kaple. Opětovně odevzdání opravené zvoničky obci k užívání je proto i významným symbolickým počinem. Obnovená evangelicko-husitská zvonička s římskokatolickým zvonem odzvonila dávným náboženským sporům v obci a dokazuje, že soužití všech tří církví je zde skutečně ekumenické.

Slavnost započala již brzy ráno, kdy z Litomyšle vyrážela společná bratrská pouť Českobratrské církve evangelické a Církve československé husitské. Během putování čekalo účastníky mnoho zajímavých a příjemných

Dokončení na str. 4

LORIKA SVATÉHO PATRIKA

Dokončení ze str. 1
bez obalu, se totiž rozhodl mi opravdu pomoci. A skutečná pomoc, ta může vypadat zcela jinak, než si to my sami namlouváme...

Chtěla jsem panu faráři říct, jak moc mne po desetiletí trápilo, že moji nejbližší ke mně vždy měli vlastně úplně předmětný vztah. Ne, že by občas nebyli milí a vtipní, dokonce byli často docela štedří. Byla jsem však pro ně pouhým prostředkem ke splnění úkolů – aby byly odehrány bohoslužby či koncerty, aby jejich vnučata byla přivedena na svět, vypiplána a vychována. Ani omylem však nikdo nikdy nepřipustil, že bych i já byla lidská bytost, stvořená k Božímu obrazu, tedy nadaná vlastní svobodnou vůlí a vlastními skutečnými city. Chtěla jsem faráři vylít své srdce, jak byla znova a znova potlačována a lámána moje vůle, často hrubým křikem. Jak se bralo jako samozřejmé, že vůči mně se může jakkoliv překrucovat pravda, mohou se porušovat sliby, lze mne křivě obviňovat. A jak se při hlubší analýze nakonec ukázalo, a to mne jaksi dorazilo, že ti moji nejbližší tím vším vlastně bažili a pášili se na

mém zoufalství a slzách, a to je ovšem psychické týrání... (při jejich pracovním zařazení zřejmě dost na pováženu).

Stihla jsem však říct jen několik málo vět. Když jsem lítostivým hlasem očitovale matčinu větu, která mi jako nůž věz v srdci dvacet let, a upřela na faráře oči plné slz, dal se pan farář – do hlasitého hurónského smíchu.

Teď jsem úplně zkameněla. Po několika vteřinách jsem na něj pořád zírala, a on se stále nelíčeně smál. A pak jen tak mimoděk utrousil, že když je něco úplná volovina, která samozřejmě s křesťanstvím nemá nic společného, ať už ji říká kdokoliv, tak je třeba se tomu zasmát. A s těmi, kdo takové zvrácené věci říkají, aby někoho trápili, samozřejmě provždy utnout veškeré kontakty. Ještě stále se smál – a já si uvědomila, jak mi praská ten ledový krunýř kolem srdce, že se vnitřně narovnávám a že se vlastně už usmívám taky... (Četla jsem nedávno o této metodě, je to tzv. paradoxní intence. Že ji však na mne použije, a tak drsně, zrovna římskokatolický kněz, to jsem si představit nemohla.)

Místo očekávané útechy jsem byla

bez obalu upozorněna na to, co mi naopak moji blízcí měli vyčítat práve, dále na to, že potrvá zhruba pět let, než zpracuji celoživotní trauma tak, abych dokázala odpustit, a doporučil mi mít soucit s těmi, kteří mi vlastně jen štafetově předali týrání, jemuž byli jistě v dětství sami vystaveni, a navíc chudáci žijí celý život v bludu, že jsou křesťané.

Úplně nakonec pan farář říká, že mé nejbližší vlastně zná, viděl je nedávno v Betlémské kapli, a dodává: „Oni jsou fakt jedničky, jenom že mají tu nezdrámou dceru...“

Tomu se už nahlas směju i já a odcházím, spíše odlétám domů, neboť farář ze mne sňal veliký balvan mé minulosti způsobem, který překonal veškerá moje očekávání...

Povstal jsem dnes díky Bohu mocnému, Jeho lásce, co konejší mě, Jeho moudru, co vede mě, Jeho nebeské hostii, co spasí mě od nástrah ďáblových, od pokušení hříšného, od těch, co zlé mi přejí, zblázka i dálky, v samotě i davu.

Irena Nová

